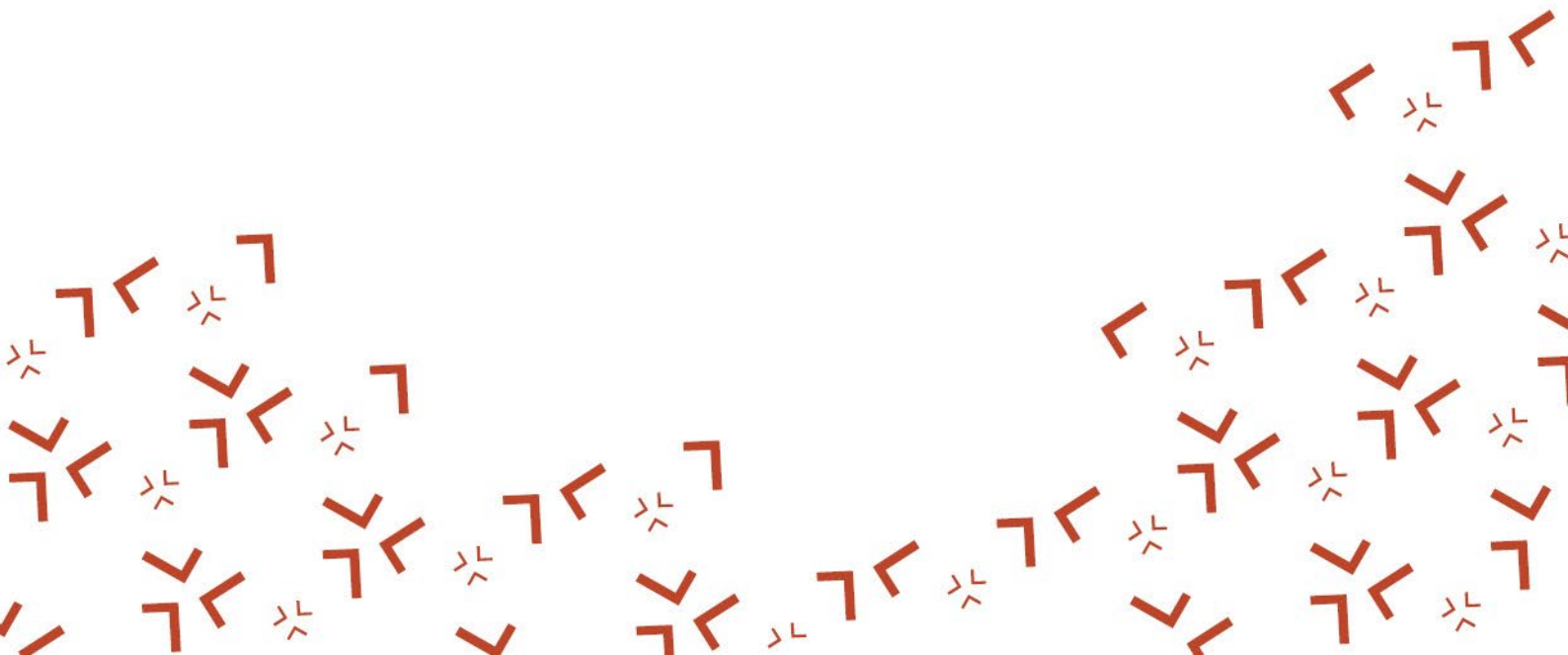

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Mustonen, J., Majuri, K. & Ronkainen, M. 2022. Porontaljatuotteiden monet mahdollisuudet. *Poromies*. 91 (2), 56-58.

Ulkokäyttöön soveltuvan taljan pinta käsitellään vedenpitäväksi. Muokattu koristetaljan pinta on hyvin huokoinen eikä kestä kulumista. Vasemmalla ulkokäyttöön käsitelty talja, oikealla muokattu koristetalja.

PORONTALJATUOTTEIDEN MONET MAHDOLLISUUDET

Teksti **Janne Mustonen, Karoliina Majuri ja Mari Ronkainen**. Kuvat **Karoliina Majuri**.

Porontaljojen huono markkinatilanne sysäsi vuosi sitten liikkeelle Lapin ammattikorkeakoulun ja Paliskuntain yhdistyksen yhteistyönä Taljat rahaksi -hankkeen. Verkostoituminen ja poromiesten aktiivisuuden lisääminen tuovat valoa taljamarkkinan tilanteeseen.

Taljat rahaksi -hanke edistää tiedonvälityksen avulla taljojen käyttöä, myyntiä ja markkinoille saattamista. Porontaljoille kuuluva arvostus ja poronomistajien niistä saama kohtuullinen hinta muodostuvat pitkällä tähtäimellä laajoista taljoja hyödyntävistä ja markkinoille saattavista verkostoista. Monimuotoinen myyntiketju, jossa on mukana erilaisia taljoja kaupallistavia toimijoita sekä monipuolisia tuotteita, tuo vakautta muutostilanteisiin ja markkinoiden heilahduksiin. Parhaan hin-

nan ja jalostuksen tuoman arvonnousun poronomistaja saa valmistaessaan ja myydessään taljan itse.

KOTIIN JA ULKOILUUN SUUNNATUT PORONTALJAT

Ilmakuivattu porontalja on poromiehille tuttu tuote. Se on mainio alusta esimerkiksi jäällä pilkkiessä tai kelkan penkillä. Monille elinkeinon ulkopuolisille henkilöille on kuitenkin epäselvää, mikä on ilmakuivatun taljan ja koristetaljan ero. Ilmakuivatuille porontaljoille tuntuu olevan kysyn-

tää ulkoilmaihmissen keskuudessa, ja niitä ostettaisiin mielellään suoraan tuottajalta.

Muokattu, sisäkäyttöön suunnattu koristetalja on hieno sisustuselementti. Muokattua taljaa saa myös ulkokäyttöön soveltuvana, jolloin se on kyllästetty kemikaaleilla kestävämpään paremmin kosteutta. Nahan pintaan muodostuu vettä hylkivä kalvo. Käsitteilyä voi tiedustella muokkaamoista tai sen voi tehdä itse valmiille koristetaljalle. Tällä hetkellä verkkokaupoista saatavat ulkokäyttöön käsitellyt taljat tulevat pääosin Ruotsista.

Taljat rahaksi-hankkeessa tullaan julkaisemaan ohjeet käsittelyn toteuttamiseksi. Kuinka kätevää, että saman taljan voi huoletta ottaa ulos käyttöön ja tuoda takaisin sisälle näyttille!

Hankkeessa tuotetaan vuoden loppuun mennessä taljan tuotanto- ja myyntiopas, johon kootaan mm. hyväksi havaittuja käytäntöjä kuivatusprosessiin liittyen sekä ohjeistetaan taljojen suoramyntiin. Oppaan tarkoituksena on ohjata laadukkaiden ilmakuvattujen porontaljojen tuotantoon, sekä muokkautettujen koristetaljojen käsittelyyn.

Opas sisältää myös ostajalle suunnatun taljan käyttö- ja säilytysohjeen. Ostajille suunnattu ohjeistus on luettavissa hankkeen nettisivuilla ja siitä on mahdollista antaa palautetta elokuuhun asti. Nettisivuilta löytyy sähköpostiosoite, johon voi esittää käännöstoiveita ostajalle suunnatun ohjeistuksen kieliversioille.

LEMMIKEILLE SUUNNATUT TUOTTEET

Koirien omistajille tuttu tuote on eläinten nahasta valmistetut pururullat. Niiden etuihin taljatuotteiden valikoimassa kuuluu mm. se, että niiden raaka-aineeksi kelpaavat myös heikkopilaatuiset taljat. Repeymät tai kurmujen aiheuttamat reiät eivät estä taljan käyttöä lemmikin hampaiden hoidossa ja virikkeellistämässä.

Lemmikkituotteena poronnanahan haasteena on sen ohut rakenne. Karvojen poiston ja kuivaamisen jälkeen nahka muuttuu lähes paperinohueksi. Kaupallisesti tuotettavana lemmikkituotteena poronnanahka voi kaivata lisää massaa joukkoonsa esimerkiksi

hirvien tai lampaiden nahasta.

Puruluurullien valmistuksessa on huomioitava taljojen säilyminen rehuketjussa. Jotta taljoja voidaan käsitellä lemmikeille soveltuviksi tuotteiksi, tulee sekä teurastamon että jatkojalostamon toimia rehulainsäädännön mukaisesti. Myös karvojen poistossa tulee noudattaa rehulainsäädäntöä varmistaen, että valmiit tuotteet ovat lemmikeille turvallisia käyttää.

Hankkeessa on Saamelaisalueen koulutuskeskuksen Leena Aikion, sekä eläinlääkäri Mikaela Sauvalan johdolla toteutettu työpajoja puruluurullien valmistamiseen. Työpajoissa on tutustuttu teknisiin, kemiallisiin sekä kotikeittiöistä löytyviin karvanpoistomenetelmiin.

Elokuun 31. päivä pidetään avoin työpajatilaisuus, joka perehdyttää osallistujia puruluurullien valmistamiseen. Tilaisuuteen on mahdollisuus osallistua paikan päällä Inarissa tai etäyhteydellä. Myöhemmin syksyllä julkaistaan kirjallinen ohjeistus puruluurullien valmistamiseen. Ohjeistus sisältää toimintaohjeet rehulainsäädännön noudattamiseen ja reseptin puruluurullien valmistukseen. Lisätietoja tilaisuudesta, sekä puruluurullien valmistusohje tulevat hankkeen nettisivuille ja somekanaville.

KOIPINAHKOJEN TALTEENOTTO

Talteenotettujen koipinahkojen arvo voi ylittää jopa porontaljasta saatavan hinnan. Pienellä työn ja ajan lisäyksellä voidaan saada huomattava arvon lisäys teurasporolle. Tällä hetkellä koipinahkojen ostajia ovat mongolialaiset kenkätehtaat. Myös Venäjältä on osoitettu kiinnostusta koipinahkoihin, mutta nykyisen poliittisen tilanteen vuoksi kaupanteko on mahdotonta. Taljat rahaksi -hankkeessa rakennetaan verkostoja Mongoliaan, ja tiedotetaan ja tuetaan teurastamoja mahdollisessa kaupan teossa vuoden loppuun saakka.

Hankkeessa on tuotettu yhteistyössä Parasta palkisilta -hankkeen kanssa koipinahkojen talteenottoon ohjaava video (tulee kesän aikana jakoon hankkeen nettisivuille sekä someen). Koipinahkojen talteenottaminen teurastustyön yhteydessä linjastolla mahdollistaa niiden nylkemisen,

Ilmakuvattuja taljoja voidaan valmistaa massatuotantona erilaisissa telineissä. Niiden, kuin myös muiden taljatuotteiden myynnissä on hyvä ohjeistaa ostajaa tuotteen käyttöön ja säilytykseen.

Taljat rahaksi-hankkeessa luodaan prosessikuvaus ja ohjeistus lemmikeille tarkoitettujen tuotteiden valmistukseen porontaljasta. Karvanpoisto on haasteellinen osa purupatukoiden valmistuksessa.

suolauksen ja varastoinnin muun teurastustyön ohessa. Talteenottomalli perustuu Sallan teurastamolla käytössä olevaan toimintatapaan. Erityiset kiitokset Sallan teurastamolle kuvamateriaalista ja tiedonjaosta koipinahkojen talteenottoon ja kauppaan liittyen.

YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN HAASTATTELUT

Hankkeessa haastateltiin neljää suurinta taljan ostajaa kuluneen talven aikana. Haastattelujen mukaan lähitulevaisuudessa ei ole tulossa merkittäviä hinnan korotuksia. Talja- ja nahkateollisuus on kärsinyt menekiongelmista jo ennen koronapandemiaa. Pandemian laantuessa markkinat avautuvat jonkin verran turistien tullessa takaisin. Markkinat määräävät kuitenkin taljan hinnan, vaikuttaen ostajien mahdollisuuksiin korot-

taa porontaljan hintaa tuottajille. Porontalja kilpailee muiden tuotantoeläinten kanssa, eikä sille ole onnistuttu saamaan parempaa hintaa, kuten poronlihalle verrattuna muiden tuotantoeläinten lihoihin.

Taljan laatuun kannattaa kuitenkin panostaa. Ostajien mielestä hyvällä laadulla saadaan markkinat vakuutettua porontaljan paremmuudesta. Hyvä laatu on myös oman suoramyyntin etu ja tulevaisuuden myyntiehto.

Huomiota kannattaa kiinnittää niin porojen elävänä käsittelyyn, teurastukseen sekä erityisesti suolaukseen ja varastointiin. Lisäksi taljanostajat toivoivat tapaamisia ja koulutus-tilaisuuksia teurastajien, taljan käsittelijöiden sekä ostajien kesken. Taljan ostajien haastattelujen kooste löytyy hankkeen nettisivulta.

TALJAT RAHAKSI-hanke

Toteuttaja Lapin ammattikorkeakoulu yhteistyössä Paliskuntain yhdistyksen kanssa

Rahoittaja Lapin ELY-keskus/
Maaseuturahasto

Toiminta-aika 1.6.2021 –
31.12.2022

www.lapinamk.fi/porontaljat

Facebook: Porontaljat

IG: Porontaljat_

Kirjoittajat työskentelevät asiantuntijoina Lapin ammattikorkeakoululla.